

Lag om ändring i rättegångsbalken;

utfärdad den 25 juni 1981.

SFS 1981: 828

Utkom från trycket
den 8 september 1981

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om rättegångsbalken²

dels att i 8 kap. 2 § och 12 kap. 3 § ordet "utmättningsman" skall bytas ut mot "kronofogde",

dels att i 38 kap. 5 § ordet "utmättningsmannens" skall bytas ut mot "kronofogdemyndighetens",

dels att i 50 kap. 8 §, 52 kap. 7 § och 55 kap. 8 § orden "kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning" skall bytas ut mot "kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap.",

dels att i 50 kap. 5 § och 55 kap. 5 § orden "kvarstad eller skingringsförbud" skall bytas ut mot "kvarstad",

dels att 9 kap. 8 §, 10 kap. 17 §, 15 kap., 16 kap. 6 §, 17 kap. 14 §, 25 kap. 1 och 3 §§, 26 kap., 27 kap. 10 §, 30 kap. 12 § och 33 kap. 5 § skall ha nedan angivna lydelse.

¹ Prop. 1980/81: 84, LU 24, rskr 351.

² Senaste lydelse av
8 kap. 2 § 1972: 430
12 kap. 3 § 1975: 1288
55 kap. 5 § 1947: 616.

9 kap.

8 §³ Då enligt denna balk vite förelägges part eller annan, bestämme rätten vitet till belopp, som med hänsyn till hans ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antagas förmå honom att iakttaga föreläggandet. Vite må ej bestämmas under tio kronor eller över femtusen kronor. Har vite utdömts och förelägger rätten nytt vite, må vitet bestämmas till högre belopp, dock ej över tiotusen kronor. Vitesföreläggande skall delgivas den som föreläggandet avser.

Bestämmelserna i första stycket om högsta vitesbelopp gäller ej i fråga om föreläggande enligt 15 kap. 3 §.

Vite må ej föreläggas, då straff är utsatt. Ej heller må vite föreläggas kronan.

Finnes, då fråga uppkommer om utdömande av vite, ändamålet med vitet hava förfallit, må vitet ej utdömas.

10 kap.

17 §⁴ Ej vare på grund av vad i detta kapitel stadgas rätten behörig att upptaga:

1. tvist, som skall upptagas av annan myndighet än domstol eller av särskild domstol eller enligt lag eller författning skall omedelbart prövas av skiljemän;

2. tvist, som skall väckas vid viss domstol, om denna enligt lag eller författning är ensam behörig att upptaga sådan tvist;

3. tvist, som enligt lag må upptagas allenast av vissa särskilda tingsrätter, om tvisten väckes vid annan domstol;

4. tvist, som avses i 9 eller 10 § eller eljest enligt lag skall upptagas av domstol, som där sägs, om tvisten väckes vid annan domstol;

5. äktenskapsmål;

6. tvist, som angår utmätt egendom eller giltigheten av lösöreköpsavhandling och för vilken behörig domstol är särskilt stadgad; eller

7. tvist, som är av beskaffenhet att kunna utan stämning upptagas av domstol.

Ej heller må på grund av vad i detta kapitel stadgas talan väckas vid domstol av annan ordning än den som för tvistens upptagande är i lag föreskriven; vad nu sagts gälla dock ej tvist, som avses i 13 §.

Yrkande om kvittning för fordran må icke upptagas av domstol, som enligt första stycket ej ägt upptaga tvist angående samma fordran.

15 kap. Om kvarstad m.m.

1 § Om någon visar sannolika skäl för att han har en fordran, som är eller kan antas bli föremål för rättegång eller prövning i annan liknande ordning, och det skäligen kan befaras att motparten genom att avvika, skaffa undan

³ Senaste lydelse 1964: 166.

⁴ Senaste lydelse 1970: 1002.

egendom eller förfara på annat sätt undandrar sig att betala skulden, får domstol förordna om kvarstad på så mycket av motpartens egendom att fordringen kan antas bli täckt vid utmätning.

2 § Om någon visar sannolika skäl för att han har bättre rätt till viss egendom, som är eller kan antas bli föremål för rättegång eller prövning i annan liknande ordning, och det skäligen kan befaras att motparten skaffar undan, väsentligt försämrar eller på annat sätt förfogar över egendomen till skada för sökanden, får domstol förordna om kvarstad på egendomen.

3 § Om någon, i annat fall än som avses i 1 eller 2 §, visar sannolika skäl för att han mot någon annan har ett anspråk, som är eller kan antas bli föremål för rättegång eller prövning i annan liknande ordning, och det skäligen kan befaras att motparten genom att utöva viss verksamhet eller företa eller underlåta viss handling eller på annat sätt hindrar eller försvårar utövningen av sökandens rätt eller väsentligt förringar dess värde, får domstol förordna om lämplig åtgärd för att säkerställa sökandens rätt.

En åtgärd enligt första stycket får innebära förbud vid vite att utöva viss verksamhet eller företa viss handling eller annat föreläggande vid vite att beakta sökandens anspråk eller förordnande av syssloman eller meddelande av en föreskrift som är ägnad att på annat sätt förebygga intrång i sökandens rätt.

4 § Framgår det i en rättegång om bättre rätt till viss egendom att den ena parten har olovligen rubbat motpartens besittning eller vidtagit någon annan olovlig åtgärd beträffande egendomen, får domstolen förordna att besittningen genast skall återställas eller annan rättelse genast ske.

5 § Beslut om åtgärd som avses i detta kapitel meddelas av den domstol där rättegången är anhängig. Är rättegång ej anhängig, gäller i fråga om behörig domstol vad som är föreskrivet om tvistemål. Vad som sägs om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som skall tas upp i annan ordning än inför domstol skall dock ej tillämpas.

Fråga om åtgärd enligt detta kapitel får tas upp endast på yrkande. Är rättegång ej anhängig, skall yrkandet framställas skriftligen.

Ett yrkande får ej bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig. Är det fara i dröjsmål, får dock rätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla till dess annat förordnas.

Beträffande behandlingen i övrigt av fråga angående en åtgärd som avses i 1, 2 eller 3 § då rättegång ej är anhängig tillämpas vad som gäller när en sådan fråga uppkommer i rättegång. Yrkande av sökandens motpart om ersättning för kostnad får dock prövas i samband med avgörandet av frågan om åtgärden.

6 § En åtgärd som avses i 1, 2 eller 3 § får beviljas endast om sökanden hos rätten ställer säkerhet för skada som kan tillfogas motparten. Förmår sökanden ej ställa säkerhet och har han visat synnerliga skäl för sitt anspråk, får rätten befria honom därifrån. Staten, kommuner, landstingskommuner och kommunalförbund behöver ej ställa säkerhet.

I fråga om beskaffenheten av säkerhet gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av rätten, om den ej har godkänts av motparten.

7 § När en åtgärd som avses i 1, 2 eller 3 § har beviljats, skall sökanden, om ej talan redan har väckts, inom en månad från beslutet väcka talan i saken vid domstol eller, om anspråket skall prövas i annan ordning, enligt vad som gäller därom. Talan som ej skall prövas av domstol eller annan myndighet anses väckt när prövning har påkallats hos motparten eller förfarandet har inletts i annan ordning.

Väcks ej talan enligt vad som sägs i första stycket, skall åtgärden omedelbart återgå.

8 § En åtgärd som har beviljats enligt 1, 2 eller 3 § skall omedelbart hävas, om säkerhet, som tillgodoser ändamålet med åtgärden, ställs eller det annars ej längre finns skäl för åtgärden. Återkallas eller förfaller talan som har väckts i saken, skall åtgärden också omedelbart hävas.

Frågan om hävande prövas av den domstol där rättegången är anhängig eller, om rättegång ej är anhängig, av den domstol som först har prövat frågan om åtgärden.

Då saken är föremål för rättegång och målet avgörs, skall rätten pröva, om åtgärden fortfarande skall bestå. Rätten får även i samband med domen förordna om en åtgärd som nu har angetts.

9 § Rätten får, när det finns skäl till det, på yrkande av någon av parterna förordna att en åtgärd enligt 4 § skall gå åter.

10 § I fråga om verkställandet av en åtgärd som avses i detta kapitel finns bestämmelser i utsökningsbalken. Rätten får meddela närmare föreskrifter om verkställandet, om det behövs.

16 kap.

6 § Är i tvistemål fråga även om ansvar, utdömande av vite eller någons hållande i häkte, gäller om omröstning i frågan vad som föreskrivs i 29 kap.

17 kap.

14 §⁵ Rätten får, när det finns skäl till det, i dom förordna att den får verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft. När det finns anledning, skall rätten därvid föreskriva att säkerhet skall ställas för skadestånd som parten kan bli skyldig att utge om domen ändras.

Beslut under rättegången, mot vilket talan ej må föras särskilt, skall genast gå i verkställighet. Detsamma gäller beslut, varigenom rätten

1. avvisat ombud eller biträde,

2. ogillat tredje mans yrkande att få som intervenient deltaga i rättegången,

3. utlåtit sig angående ersättning eller förskott till biträde, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller intervenient,

4. förordnat om någons hållande i häkte eller om kvarstad eller annan åtgärd enligt 15 kap. eller om hävande av sådan åtgärd,

5. till biträde utsett annan än part föreslagit, eller

6. utlåtit sig i annat fall än som avses i 3 eller 5 i fråga som gäller allmän rättshjälp, dock ej beslut om ersättningskyldighet enligt 31 § rättshjälpslagen (1972: 429).

I fråga om beslut, varigenom föreläggande meddelats part eller annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning, gäller vad som sägs i första stycket.

Är särskild föreskrift meddelad därom, att dom eller beslut, som icke äger laga kraft, må verkställas, vare den gällande.

25 kap.

1 §⁶ Är någon skäligen misstänkt för brott, på vilket fängelse kan följa, och kan med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller annan omständighet skäligen befaras, att han avviker eller annorledes undandraget sig lagföring eller straff, men förekommer eljest ej anledning att anhålla eller häkta honom, får, om det finnes tillfyllest, i stället förbud meddelas honom att utan tillstånd lämna honom anvisad vistelseort. Oberoende av brottets beskaffenhet får också förbud, som nu sagts, meddelas, om det skäligen kan befaras, att den misstänkte genom att begiva sig från riket undandraget sig lagföring eller straff.

3 §⁷ Reseförbud meddelas av undersökningsledaren, åklagaren eller rätten.

Fråga om reseförbud må av rätten upptagas på yrkande av undersökningsledaren eller åklagaren eller då rätten har att besluta om den misstänktes häktning eller hans kvarhållande i häkte. Efter åtalet äge rätten även på yrkande av målsäganden så ock självmant upptaga fråga därom.

Väckes vid rätten fråga om reseförbud, skall, så snart ske kan, förhandling därom äga rum inför rätten. Om sådan förhandling gälle i tillämpliga delar vad i 24 kap. 17 § är stadgat. Är fara i dröjsmål, må rätten omedelbart meddela reseförbud att gälla, till dess annorlunda förordnas.

26 kap. Om kvarstad

1 § Är någon skäligen misstänkt för brott och kan det skäligen befaras, att han genom att avvika eller genom att undanskaffa egendom eller annorledes undandraget sig att betala böter, värdet av förverkad egendom eller annan ersättning till det allmänna eller skadestånd eller annan ersättning

⁶ Senaste lydelse 1964: 166.

⁷ Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

till målsägande, som kan antagas komma att på grund av brottet ådömas honom, får förordnas om kvarstad på så mycket av hans egendom att fordringen kan antas bli täckt vid utmätning.

2 § Beslut om kvarstad meddelas av rätten.

Fråga om kvarstad får upptagas på yrkande av undersökningsledaren, åklagaren eller målsäganden. Efter åtalet får rätten även självmant upptaga fråga därom.

I anledning av målsägandens anspråk på skadestånd eller annan ersättning får undersökningsledaren eller åklagaren yrka kvarstad endast om anspråket anmälts hos honom. Rätten får endast på yrkande förordna därom.

Väcks fråga om kvarstad, skall, så snart det kan ske, förhandling därom äga rum inför rätten. Om sådan förhandling gäller i tillämpliga delar vad som sägs i 24 kap. 17 §. Är det fara i dröjsmål, får rätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla till dess annorlunda förordnas.

3 § I avbidan på rättens beslut om kvarstad får undersökningsledaren eller åklagaren taga lös egendom i förvar.

Är fara i dröjsmål, må åtgärd, som nu sagts, vidtagas även av polisman; anmälan därom skall dock skyndsamt göras hos undersökningsledaren eller åklagaren, som har att omedelbart pröva, om egendomen skall kvarbli i förvar.

4 § Har undersökningsledaren eller åklagaren tagit lös egendom i förvar eller beslutat, att sådan egendom skall kvarbli i förvar, skall han, så snart det kan ske, och senast fem dagar därefter till rätten avlåta framställning om kvarstad. Görs ej sådan framställning, skall egendomen omedelbart återställas.

Då framställning inkommit, skall rätten, så snart ske kan, och, om synnerligt hinder ej möter, sist å fjärde dagen därefter hålla förhandling, som avses i 2 §. Utsättes huvudförhandling att hållas inom en vecka, sedan framställningen inkom, må dock, om ej rätten finner särskild förhandling böra äga rum, med förhandlingen anstå till huvudförhandlingen.

Beslutas kvarstad, skall, om ej rätten bestämmer annat, egendomen kvarbli i myndighetens vård, till dess beslutet verkställts.

5 § Då rätten förordnar om kvarstad, skall, om ej åtal redan väckts, rätten utsätta den tid, inom vilken åtal skall väckas. Denna får ej bestämmas längre än som är oundgängligen erforderligt.

Finnes den utsatta tiden otillräcklig, må rätten, om framställning därom göres före tidens utgång, medgiva förlängning av tiden.

6 § Har ej inom tid, som avses i 5 §, åtal väckts eller till rätten inkommit framställning om förlängning av tiden eller har för skulden ställts säkerhet eller förekommer eljest ej längre skäl för kvarstad, skall rätten omedelbart häva åtgärden.

Då målet avgöres, pröva rätten, om åtgärden fortfarande skall bestå. Rätten äge ock i samband med domen förordna om åtgärd, som nu sagts.

7 § Bestämmelserna i 25 kap. 8 § om reseförbud gäller också beträffande kvarstad.

8 § I fråga om verkställandet av kvarstad finns bestämmelser i utsökningsbalken. Rätten får meddela närmare föreskrifter om verkställandet, om det behövs.

27 kap.

10 § Beslagtaget föremål skall tas i förvar av den som verkställt beslaget. Om det kan ske utan fara och eljest är lämpligt, får dock föremålet lämnas kvar i innehavarens besittning. Ett föremål som lämnas kvar i innehavarens besittning skall förseglas eller märkas som beslagtaget, såvida det ej framstår som obehövt.

Den från vilken beslag har skett får ej överlåta föremålet eller i strid mot ändamålet med beslaget förfoga över föremålet på annat sätt. Ett föremål som ej tas i förvar eller förseglas får nyttjas av innehavaren, om ej annat beslutas.

Föremål, som tagits i beslag, skall väl vårdas, och noggrann tillsyn skall hållas däröver, att det icke förbytes eller förändras eller annat missbruk sker därmed.

30 kap.

12 §⁸ Beslut under rättegången, mot vilket talan ej må föras särskilt, skall genast gå i verkställighet. Detsamma gäller beslut varigenom rätten

1. avvisat ombud, biträde eller försvarare,
2. utlåtit sig angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part,
3. utlåtit sig angående häktning eller åtgärd, som avses i 25–28 kap.,
4. till försvarare utsett annan än part föreslagit, eller
5. utlåtit sig i annat fall än som avses i 2 eller 4 i fråga som gäller rätts hjälp enligt rättshjälpslagen (1972:429), dock ej beslut om skyldighet att till statsverket återbetala kostnad för rättshjälpen.

Rätten får, när det finns skäl till det, i beslut, varigenom föreläggande meddelats part eller annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning, förordna att beslutet får verkställas utan hinder av att det icke äger laga kraft. När det finns anledning, skall rätten därvid föreskriva att säkerhet skall ställas för skadestånd som parten kan bli skyldig att utge om beslutet ändras.

Är särskild föreskrift meddelad därom, att dom eller beslut, som icke äger laga kraft, må verkställas, vare den gällande.

33 kap.

5 §⁹ Tredskodom delges genom rättens försorg endast om den innebär att fordran fastställs att utgå med särskild förmånsrätt i lös eller fast egendom,

⁸ Senaste lydelse 1979: 242.

⁹ Senaste lydelse 1979: 242.

om den part som yrkat tredskodomen begär det, eller om part beviljats allmän rättshjälp.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982.
2. Reseförbud, som har meddelats enligt 15 kap. eller enligt 25 kap. med anledning av en målsägandes anspråk på skadestånd eller annan ersättning, upphör att gälla när de nya bestämmelserna träder i kraft.
3. I fråga om skingringsförbud som har meddelats före ikraftträdandet tillämpas vad som är föreskrivet om kvarstad.
4. Vad som föreskrivs i de nya bestämmelserna om förutsättningar för kvarstad eller annan liknande säkerhetsåtgärd inverkar ej på giltigheten av en säkerhetsåtgärd som har beviljats före ikraftträdandet.
5. Vad som föreskrivs i 27 kap. 10 § andra stycket i dess nya lydelse gäller även i fråga om beslag som har ägt rum före ikraftträdandet.

På regeringens vägnar

CARL AXEL PETRI

Torkel Gregow
(Justitiedepartementet)

